

Ks. MAREK WERESA*

MIŁOSIERDZIE BOŻE W ŻYCIU CHRZEŚCIJANINA NA PODSTAWIE BULLI PAPIEŻA FRANCISZKA „MISERICORDIAE VULTUS”

Treść: Wstęp; 1. Miłosierdzie w Biblii i nauce Kościoła katolickiego; 2. Miłosierdzie w bulli papieża Franciszka „Misericordiae vultus”; 3. Miłosierdzie w życiu chrześcijanina, Zakończenie; Summary: Divine Mercy in the Life of a Christian in Light on Bull “Misericordiae vultus” of Pope Francis.

Słowa kluczowe: miłosierdzie, Bóg, papież, Franciszek, Kościół, chrześcijanin.

Key words: mercy, God, pope, Francis, Church, Christian.

Wstęp

Jednym z głównych wektorów życia chrześcijańskiego jest otwartość na Boże miłosierdzie. Nauczanie papieża Franciszka dotyczące tej tajemnicy wiary, zawarte w bulli *Misericordiae vultus* (=MV) pomaga w jego realizacji we wspólnocie Kościoła. Nauczanie papieskie nie jest rewolucją ale powrotem do fundamentów. Niedawny Nadzwyczajny Jubileusz Miłosierdzia¹ został dopełniony listem apostołskim papieża Franciszka *Misericordia et Misera* (=MM). Papież zachęcił do kontynuowania rozpoczętego dzieła.

---

* Autor, ur. 1987 r. w Białej Podlaskiej, jest księdzem diecezji siedleckiej (2012 r.), studentem dziennikarstwa i komunikacji społecznej w Instytucie Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa na Wydziale Teologicznym UKSW.

¹ Nadzwyczajny Jubileusz Miłosierdzia trwał od 8 grudnia 2015 r. do 20 listopada 2016 r.

1. Miłosierdzie w Biblii i nauce Kościoła katolickiego

Nowożytny przekłady Pisma Świętego tłumaczą terminy hebrajskie i greckie, które oscylują między miłosierdziem a miłością, przechodząc poprzez wrażliwość, litość, współczucie, łaskawość, dobroć a nawet łaskę. Mimo takiej różnorodności znaczeń można jednak określić biblijny sens miłosierdzia. Bóg od początku historii ludzkości objawia swoją wrażliwość na nędzę człowieka. Ten zaś, naśladując swego Stwórcę, powinien okazywać miłosierdzie bliźnim².

Na kartach Starego Testamentu zostało utrwalone objawienie Boga. Człowiek poznał, że Stwórca jest miłosierny. Tej prawdy doświadczył Mojżesz. Kiedy Pan przechodził przed nim, wołał: *Jahwe, Jahwe, Bóg miłosierny i litościwy, cierpliwy, bogaty w łaskę i wierność, zachowujący swą łaskę w tysięczne pokolenia, przebaczący niegodziwość, niewierność, grzech, lecz nie pozostawiający go bez ukarania, ale zsyłający kary za niegodziwość ojców na synów i wnuków aż do trzeciego i czwartego pokolenia* (Wj 34, 7-7).

Imię Boga „Ja Jestem” lub „On Jest” wyraża Jego wierność, mimo niewierności człowieka. Wobec ludzkiego grzechu i kary, na jaką grzesznik zasługuje, Bóg okazuje mu swą łaskę. Tak objawia swoje miłosierdzie (KKK 210). On okazuje miłosierną miłość wszystkim, zwłaszcza tym, którzy wołają do Niego w ucisku. W Starym Testamencie Bóg, który objawia miłosierdzie, pragnie zaradzić nędzy Izraela. Zawiera przymierze z narodem wybranym. Ono jest aktem Bożej wierności. Miłosierdzie Boga trwa także wtedy, gdy Jego naród odwraca się od swego Boga, demonstrując pogardę dla Jego prawa. Pan pragnie ocalić grzesznika. Pozwala mu wejść w środek tajemnicy Jego czułego miłosierdzia (Wj 33, 19; Sdz 2, 18; Oz 1, 6; Jr 12, 15; Iz 55, 7; Mi 7, 18). Miłosierdzie Boga nie było zarezerwowane tylko dla Izraela (Ps 103; Ps 130; Ps 136).

Bóg okazał swoje miłosierdzie całej ludzkości. Uczynił to przez wcielonego swego Jednorodzonego Syna. Jezus Chrystus w pełni ukazał Boże miłosierdzie swoją nauką i czynami³. On głosił Ewangelię nieskończonego miłosierdzia. Okazywał je grzesznikom. Jego Serce napępniało się radością, gdy grzesznicy czynili pokutę (Łk 15, 7. 10; 15, 20; 13, 6-9). Uniwersalizm miłosierdzia wcielonego Syna Bożego osiąga swój punkt szczytowy na Kalwarii i w poranek pierwszego dnia po szabacie po dramacie Golgoty.

---

²Zob. J. Cambier, X. Leon-Dufour, *Miłosierdzie*, w: X. Leon-Dufour (red.), *Słownik teologii biblijnej*, Poznań-Warszawa 1973, s. 479.

³„W centrum wiary biblijnej jest miłość Boga, Jego konkretna troska o każdą osobę, Jego plan zbawienia, który obejmuje całą ludzkość i całe stworzenie, a który osiąga szczyt we wcieleniu, śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa”, Franciszek, *Encyklika Lumen fidei* (= LF) 54.

Pan Jezus utrwalił na zawsze obraz miłosiernego Boga. Bóg jest „Ojcem miłosierdzia” (2 Kor 1, 3; Jk 5, 11). Bóg poddał *wszystkich nieposłuszeństwu, aby wszystkim okazać swe miłosierdzie* (Rz 11, 32). Jego wolą jest, aby człowiek poddał się „wychowaniu” do miłosierdzia. Ten proces prowadzi przez sprawiedliwość do bezinteresownej miłości bliźniego (Wj. 22, 26; Mi 6, 8; Oz 11, 9; Syr 27, 30-28, 7). Prawda o miłosierdziu Bożym jest przedmiotem refleksji teologicznej i nauczania Kościoła. Nawiązują do tego Ojcowie Kościoła. Oni wskazują, że Miłosierdzie Boże jest najwyższą doskonałością Stwórcy, Odkupiciela i Uświęciciela. Ono objawiło się w dziele stworzenia i odkupienia.

Kościół w swoim nauczaniu o miłosierdziu Bożym podkreśla ścisły związek tego przymiotu Boga z tajemnicą Wcielenia i Odkupienia Syna Bożego. Miłosierdzie Boże ujawniania się w usprawiedliwieniu grzesznika, które dokonuje się w sakramentach świętych⁴.

Jan Paweł II w encyklice *Dives in misericordia – Bogaty w miłosierdziu* (=DM) wskazał, że Boże miłosierdzie jest sposobem poznania Boga i doświadczenia jego obecności w życiu. Tłumaczył: *Uwierzyć w Syna ukrzyżowanego, to znaczy «zobaczyć Ojca»* (por. J 14, 9), *to znaczy uwierzyć, że w świecie jest obecna miłość i że ta miłość jest potężniejsza od zła jakiegokolwiek, w które uwikłany jest człowiek, ludzkość, świat. Uwierzyć zaś w taką miłość to znaczy uwierzyć w miłosierdzie*⁵.

Centrum wiary Kościoła stanowi zbawcze misterium Jezusa Chrystusa. On umarł i zmartwychwstał realizując plan miłosiernego Ojca wobec całej ludzkości. On przez swoją śmierć zniweczył śmierć naszą, a zmartwychwstając przywrócił nam życie. Boża miłość, obecna w akcie stworzenia, została ukazana jako miłość miłosierna na krzyżu. Tam bowiem zostało zawarte nowe przymierze między Bogiem a człowiekiem. W tym przymierzu Chrystus wziął na siebie wszystkie zobowiązania, bo przyjął śmierć, która jest skutkiem grzechu człowieka. Dramat Kalwarii dał możliwość skutecznego wyzwania się z niewoli grzechów.

Bóg w swym miłosierdziu ustawicznie ofiarowuje człowiekowi dar zbawienia. Kościół swoim nauczaniem uświadamia dramat grzechu oraz głosi bogactwo Bożego miłosierdzia. Kościół jest autentyczny, kiedy wyznaje i ogłasza miłosierdzie. Ono przenika sakramenty święte, zwłaszcza Eucharystię oraz sakrament pokuty i pojednania. Dzięki nim uczeń Chrystusa

---

⁴Zob. H. Ciereszko, *Tajemnica miłosierdzia Bożego w Piśmie Świętym oraz w nauce i życiu Kościoła*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TS/milosierdzie_w_ps.html (dostęp 03.01.2017 r.).

⁵DM 7.

doświadcza Bożego miłosierdzia i uczy się miłości miłosiernej na wzór Jezusa Chrystusa. Jego miłość jest dla wierzących źródłem i natchnieniem do życia miłosierdziem w codzienności⁶.

Papież Benedykt XVI również nauczał o tajemnicy Boga objawiającego się przez miłość. Swój pontyfikat rozpoczął od encykliki *Deus caritas est – Bóg jest miłością* (=DC). Miłosierdzie Boga, które charakteryzuje relację Boga do człowieka, jest znakiem obecności Boga we współczesnym świecie i w losach ludzi, ale także szeroką płaszczyzną porozumienia się człowieka z drugim człowiekiem. Papież pouczał, że miłosierdzia nie można ograniczyć do działalności charytatywnej. Miłość miłosierna Boga jest moralnym zobowiązaniem dla chrześcijanina, by otwierać się na Boga i na drugiego człowieka, aż do miłości nieprzyjaciół.

Benedykt XVI uczył: *Miłość — caritas — zawsze będzie konieczna, również w najbardziej sprawiedliwej społeczności. Nie ma takiego sprawiedliwego porządku państwowego, który mógłby sprawić, że postuga miłości byłaby zbędna⁷, oraz Kto chce ofiarować miłość, sam musi ją otrzymać w darze. Oczywiście, człowiek może — jak mówi nam Chrystus — stać się źródłem, z którego wypływają rzeki żywej wody (por. J 7, 37- 38). Lecz aby stać się takim źródłem, sam musi pić wciąż na nowo z tego pierwszego, oryginalnego źródła, którym jest Jezus Chrystus, z którego przebitego Serca wypływa miłość samego Boga (por. J 19, 34)⁸. Papieże naszych czasów pomagali nam zrozumieć istotę miłosierdzia chrześcijańskiego.*

2. Miłosierdzie w bulli papieża Franciszka „Misericordiae vultus”

W papieskim dokumencie znajduje się wskazanie, iż miłosierdzie jest określeniem, które objawia Przenajświętszą Trójcę⁹. *Miłosierdzie: to najwyższy i ostateczny akt, w którym Bóg wychodzi nam na spotkanie. Miłosierdzie: jest podstawowym prawem, które mieszka w sercu każdego człowieka, gdy patrzy on szczerymi oczami na swojego brata, którego spotyka na drodze życia. Miłosierdzie: to droga, która łączy Boga z człowiekiem, ponieważ otwiera serce na nadzieję bycia kochanym na zawsze, pomimo ograniczeń naszego grzechu¹⁰. Miłosierdzie jest znakiem wszechmocy Boga, jego właściwością. A to znaczy, że Bóg jest zawsze w historii człowieka. On jest obecny, bliski, opatrnościowy, święty i miłosierny. Jego miłosierdzie znajduje potwierdzenie*

---

⁶ Zob. DM 8; M. Wójtowicz, *Miłosierdzie ostatnim słowem Boga*, Kraków 2012, s. 174 – 176.

⁷ DC 28.

⁸ DC 7.

⁹ Zob. MV 2.

¹⁰ Tamże.

nie w różnorodnych wydarzeniach historii zbawienia, zwłaszcza gdy Bóg uwalnia od grzechu, oraz skraca karę dla porzucających zło. *Miłosierdzie Boga nie jest więc jakąś abstrakcyjną ideą, ale jest konkretnym faktem, dzięki któremu On objawia swoją miłość ojcowską i matczyną, która wypływa z wnętrzości i zwraca się do syna*¹¹. Miłosierdzie jest deklaracją miłości, która jest natychmiast realizowana w sposób konkretny i widoczny. *Miłosierdzie Boga jest Jego odpowiedzialnością za nas. On czuje się odpowiedzialnym, to znaczy: pragnie naszego dobra i chce nas widzieć szczęśliwymi, napełnionymi radością i pokojem*¹².

Miłosierdzie jest dowodem tożsamości Boga. Jest ono głęboko połączone z wiernością Ojca. On zawsze jest wierny. Nie może się zaprzec samego siebie¹³. Papież pisze: *Możesz odrzucić Boga, możesz zgrzeszyć przeciw Niemu, lecz Bóg nie może zaprzec się samego siebie, On pozostaje wierny*¹⁴.

Ojciec Święty Franciszek wskazuje na Jezusa Chrystusa jako tego, który w pełni objawił człowiekowi miłosierdzie. *Jezus Chrystus jest obliczem miłosierdzia Ojca. Wydaje się, iż tajemnica wiary chrześcijańskiej znajduje w tym słowie swoją syntezę. Ono stało się żywe, widoczne i osiągnęło swoją pełnię w Jezusie z Nazaretu*¹⁵. Wydarzenie wcielenia Słowa Bożego i tajemnica zbawienia dokonana przez Chrystusa objawia ostatecznie Bożą miłość. *Jezus z Nazaretu swoimi słowami, gestami i całą swoją osobą objawia miłosierdzie Boga. Wpatrując się w Jezusa i Jego miłosierne oblicze, możemy doświadczyć miłości Trójcy Przenajświętszej*¹⁶.

Misją wcielonego Syna Bożego, poucza Franciszek, było objawienie pełni miłości Boga wobec człowieka. Ona stała się widoczna i konkretna w całym życiu Pana Jezusa. Znaki i cuda, które czynił wyrażały miłosierdzie. *Wszystko w Nim mówi o miłosierdziu*¹⁷. W swych przypowieściach o miłosierdziu, Jezus objawiał naturę Boga jako Ojca, który nigdy nie rezygnuje z człowieka, zwłaszcza grzesznika. Pragnie jego zbawienia, szanując jego wolność. W tych czynach uzewnętrznia się istota Ewangelii oraz treść naszej wiary. Tam miłosierdzie jest ukazywane jako siła, która zwycięża zło, napełnia serca miłością i pociesza przebaczeniem. *Chrystus, Wcielone Sło-*

---

¹¹ Tamże, 6.

¹² Tamże, 9.

¹³ Por. KKKK 422 – 428.

¹⁴ Franciszek, *Miłosierdzie to imię Boga*, Kraków 2016, s. 29.

¹⁵ MV 1.

¹⁶ Tamże, 7.

¹⁷ Tamże, 8.

*wo, jedyny Syn Boga – Ojca, który jest samym Miłosierdziem, stanowi źródło konieczności stosowania mowy miłosierdzia przez chrześcijan*¹⁸.

Jezus ukazał serce miłosiernego Ojca, gdy ludzi umiłował do końca, pozostając w postawie absolutnego posłuszeństwa Ojcu. Tak Bóg daje siebie¹⁹. Nasz Zbawiciel ten akt posłuszeństwa wobec Ojca i miłości wobec ludzi spełnił na Golgocie. Ale zanim dokonał tego w sposób fizyczny, ustanowił sakrament Eucharystii, jako pamiątkę swej krwawej ofiary krzyżowej. Te wydarzenia dokonały się, jak uczy Franciszek, w horyzoncie miłosierdzia. Jezus umierający na krzyżu dopełnił swą ofiarę chwalebny zmartwychwstaniem. Tak stał się Miłosierdziem dla świata²⁰.

Franciszek, inicjując Nadzwyczajny Jubileusz Miłosierdzia, przypomniał, że zbiega się on z 50. Rocznicą zakończenia Soboru Watykańskiego II. Ta zbieżność nie była przypadkowa, ponieważ nauczanie papieża jest kontynuacją nauczania soborowego. Dlatego Franciszek przypomniał, że Kościół czasu soboru i po jego zakończeniu swoją misję rozumie jako kontynuację posłannictwa swojej Głowy, Chrystusa. Stwierdził, że *dziś Oblubienica Chrystusa woli posługiwać się raczej lekarstwem miłosierdzia, aniżeli surowością. [...] Kościół Katolicki pragnie okazać się matką miłującą wszystkich, matką łaskawą, cierpliwą, pełną miłosierdzia i dobroci względem synów odłączonych, podnosząc za pośrednictwem tego Soboru Powszechnego pochodnię prawdy katolickiej. Strumień miłości i uwielbienia wylał się z Soboru na współczesny świat ludzki*²¹.

Wiarygodność Kościoła potwierdza się poprzez miłość miłosierną i współczującą. *Główną belką, na której wspiera się życie Kościoła, jest miłosierdzie. Wszystko w działaniu duszpasterskim Kościoła powinno zostać otulone czułością, z jaką kieruje się do wiernych; nic też z jego głoszenia i z jego świadectwa ukazanego światu nie może być pozbawione miłosierdzia*²². Dla Kościoła jest to czas w którym winien głosić z radością prawdę o przebaczeniu. Jest ona siłą, która daje impuls do nowego życia i dodaje odwagi, aby patrzeć z nadzieją w przyszłość. *Kościół żyje swoim autentycznym życiem, kiedy wyznaje i głosi miłosierdzie — najwspanialszy przymiot Stwórcy i odkupiciela — i kiedy ludzi przybliża do Zbawicielowych źródeł miłosierdzia, których jest dyspozytariuszem i szafarzem*²³. Misją Kościoła jest obwieszcza-

---

¹⁸ P. Gołubców, *Miłosierdzie w słowie*, w: P. Gołubców (red.), *Miłosierdzie w codzienności*, Wrocław 2016, s. 53.

¹⁹ Zob. W. Zatorski, *Boże miłosierdzie*, Tyniec 2011, s. 139.

²⁰ MV 7.

²¹ Tamże.

²² Tamże, 10.

²³ DM 13.

nie miłosierdzia Boga, bijącego serca Ewangelii, by w ten sposób dotrzeć do serca i umysłu ludzkiego. W epoce nowej ewangelizacji, temat miłosierdzia winien być na nowo przedstawiany i z nowym entuzjazmem obwieszczany przez odnowioną działalność duszpasterską. *Ma to kluczowe znaczenie dla Kościoła oraz dla wiarygodności jego przesłania, aby żył on i świadczył w pierwszej osobie o miłosierdziu. Język Kościoła i jego gesty powinny przekazywać miłosierdzie tak, aby wejść w głębię serca ludzi i sprowokować ich do odnalezienia drogi powrotu do Ojca*²⁴.

Kościół jest sługą i pośrednikiem w przekazywaniu ludziom swojej pierwszej prawdy – miłości Chrystusa. *Stąd też tam, gdzie Kościół jest obecny, musi się też zaznaczyć miłosierdzie Ojca. W naszych parafiach, w naszych wspólnotach, w stowarzyszeniach, w ruchach, gdziekolwiek są chrześcijanie, każdy powinien tam odnaleźć oazę miłosierdzia*²⁵. Miłosierdzie zakłada spotkanie, budowanie więzi, służy poszukiwaniu człowieka. Mowa miłosierdzia ma za zadanie budowanie mostów między ludźmi, a nie murów. We wspólnocie Kościoła żyje i działa miłosierny Jezus, zapraszając człowieka do wspólnoty ze sobą²⁶. Papież Franciszek w sferze konkretnego zastosowania prawdy o miłosierdziu łączy nowość z ciągłością, a ciągłość z nowością. Przestrzega, aby nie mylić miłosierdzia z powierzchowną, pseudomiłosierdną postawą, czy wiarą bez wymagań²⁷.

3. Miłosierdzie w życiu chrześcijanina

Papież zachęca, aby człowiek nieustannie kontemplował tajemnicę miłosierdzia. *Jest ona dla nas źródłem radości, ukojenia i pokoju. Jest warunkiem naszego zbawienia*²⁸. Bóg na grzech w życiu człowieka odpowiada gotowością przebaczenia. Franciszek przypomina, że miłosierdzie jest zawsze większe od każdego grzechu i nikt nie może pohamować miłości Boga, który przebacza. Wskazuje, że w życiu chrześcijan zanika słowo „przebaczenie”. A przebaczenie jest konieczne. Bez niego grozi ludzkości życie jałowe i bezowocne.

Bóg objawia się jako Ten, który nie może powstrzymać swego miłosierdzia. Łatwiej jest Bogu powstrzymać gniew, aniżeli miłosierdzie». Tak właśnie jest. Gniew Boga trwa tylko chwilę, podczas gdy Jego miłosierdzie trwa na wieki. Bóg wznosi się miłosierdziem i przebaczeniem ponad ludz-

---

²⁴ MV 12.

²⁵ Tamże.

²⁶ Zob. P. Gołubców, dz. cyt., s. 65 – 66.

²⁷ Zob. W. Kasper, *Papież Franciszek. Rewolucja czułości i miłości*, Warszawa 2015, s. 59 – 60.

²⁸ MV 2.

ką sprawiedliwością. *Boża sprawiedliwość jest miłosierdziem udzielonym wszystkim jako łaska na mocy śmierci i zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Krzyż Chrystusa zatem jest sprawiedliwością Boga nad nami wszystkimi i nad światem, ponieważ ofiaruje nam pewność miłości i nowego życia*²⁹. Pojednanie się z Bogiem staje się możliwe dzięki misterium paschalnemu Chrystusa. Jego owoce Chrystus przekazuje przez pośrednictwo Kościoła. *Bóg jest zatem zawsze gotowy do przebaczenia i nie męczy się nigdy, ofiarując je w sposób zawsze nowy i nieoczekiwany*³⁰.

Pierwszym krokiem na drodze nawrócenia jest sprawiedliwość. Jest to umiejętność stanięcia w prawdzie. Na drodze miłosierdzia w jej centrum jest sakrament pokuty i pojednania. Pozwala on dotknąć wielkości miłosierdzia. Jest to źródło prawdziwego pokoju wewnętrznego³¹. Papież poucza, żeby doświadczyć Bożego miłosierdzia potrzeba nam wejść na drogę nawrócenia. Pierwsze słowa, jakie Jezus kieruje do nas, to «nawracajcie się i wierzcie w Ewangelię». Zaprasza nas w ten sposób do wejścia na drogę słowa Bożego. Nawrócenie jest więc powrotem do źródeł, do słowa Bożego³².

Kontynuuje: *Dla waszego dobra proszę was o zmianę życia. Proszę was w imię Syna Bożego, który, chociaż walczył z grzechem, nigdy nie odrzucił grzesznika. Nie wpadajcie w straszliwą pułapkę myślenia, że życie zależy od pieniędzy, i że wobec nich wszystko inne staje się pozbawione wartości i godności. To jest tylko iluzja*³³.

Droga miłosierdzia wymaga odrzucenia grzechu i nawrócenia do Boga. Każdy czas, a zwłaszcza przeżyty Rok Miłosierdzia, jest odpowiedni na zmianę życia, aby pozwolić na poruszenie serca. Sprawiedliwość w świetle miłosierdzia jawi się jako pełne zaufania zdanie się na wolę Boga. Jezus ukazał, że ważniejsza jest wiara niż zachowywanie Prawa. O tym świadczy też życie św. Pawła, które było drogą zmiany rozumienia sprawiedliwości i legalistycznego rozumienia Prawa. *To nie zachowywanie prawa zbawia, ale wiara w Jezusa Chrystusa, który wraz ze swoją Męką i Zmartwychwstaniem niesie zbawienie razem z miłosierdziem, które usprawiedliwia. Sprawiedliwość Boga staje się teraz uwolnieniem dla tych, którzy są uciśnieni przez niewolę grzechu i wszystkich jego konsekwencji. Sprawiedliwością Bożą jest Jego przebaczenie*³⁴. Miłosierdzie nie sprzeciwia się sprawiedliwości, ale

---

²⁹ Tamże, 21.

³⁰ Tamże, 22.

³¹ Tamże, 18.

³² J. Kiciński, *Miłosierdzie, które objawia się w czynie*, w: P. Gołubców (red.), *Miłosierdzie w codzienności*, dz. cyt., s. 36.

³³ MV, 19.

³⁴ Tamże, 20.

ukazuje zachowanie Boga wobec grzesznika, ofiarując człowiekowi jeszcze jedną możliwość skruchy, nawrócenia i wiary.

Nawrócenie jest uczynieniem pierwszeństwa Panu Bogu w swoim życiu. Jest wejściem na drogę Bożego słowa, Bożych przykazań, Bożej miłości. Człowiek doświadczający obecności Boga zmienia swoje myślenie i zmienia swój dotychczasowy sposób życia. To miłosierdzie nie pozwala mu stać w miejscu. Ono stale przynagla ucznia Chrystusa do wyjścia ze swego egoizmu, by być bezinteresownym darem dla bliźnich³⁵.

Nadzwyczajny Jubileusz Miłosierdzia był szczególnym czasem dla całego Ludu Bożego. Kościół jako wspólnota wierzących miał okazję utkwić swój wzrok w miłosierdziu, by każdy mógł się stawiać skutecznym znakiem działania Ojca. Przez to świadectwo wierzących będzie jeszcze mocniejsze³⁶. Papież Franciszek wzywa wierzących w Chrystusa, aby czas swego życia przepajali miłosierdziem i potrafił wychodzić na spotkanie każdej osoby, ofiarowując dobroć i miłość Boga. Franciszek poucza: *Obecnie, po zakończeniu tego jubileuszu, nadszedł czas spojrzenia w przyszłość i zrozumienia, w jaki sposób iść dalej wiernie, z radością i entuzjazmem, aby doświadczyć bogactwa miłosierdzia Bożego. Nasze wspólnoty będą nadal mogły być żywe i dynamiczne w dziele nowej ewangelizacji, na tyle, na ile „nawrócenie duszpasterskie”, do którego przeżywania jesteśmy wezwani [...], będzie codziennie kształtowane przez odnawiającą moc miłosierdzia. Nie ograniczajmy jej działania. Nie zasmucajmy Ducha, który zawsze wskazuje nowe drogi do przejścia, aby zanieść wszystkim zbawczą Ewangelię*³⁷. Chrześcijanin jest wezwany, aby czynić miłosierdzie i tak potwierdzać obecności królestwa Bożego w świecie.

Miłosierdzie nie jest tylko działaniem Ojca, ale darem, który otrzymuje człowiek. Papież uczy: *Jesteśmy więc wezwani do życia miłosierdziem, ponieważ to nam zostało najpierw udzielone miłosierdzie*³⁸. Jednym z tego objawów będzie przebaczenie. Ono jest złożone w wolnej woli człowieka. Jego realizacja niesie pokój serca. Miłosierdzie jest zatem ideałem życia. Jest kryterium wiarygodności osobistej wiary.

Papież domaga się, aby miłość nie była abstrakcyjnym słowem, czy pustym sloganem. Ale słowem, posiadając moc sprawczą. To słowo powinno być wyrażane nie tylko w mowie, ale znajdować swoje przełożenie również na praktykę życia codziennego. Mowa miłosierdzia nie jest teorią, ale spo-

---

³⁵ Zob. J. Kiciński, art. cyt., s. 36.

³⁶ Zob. MV 3.

³⁷ MM 5.

³⁸ Tamże, 9.

sobem ekspresji chrześcijańskiego wnętrza ochrzczonego człowieka we wszystkich jego życiowych sytuacjach³⁹. Jest ona, z samej swej natury, konkretnym życiem, na które składają się intencje, zachowania, postawy i czyny podejmowane w codzienności. Miłość chrześcijan powinna być zestrojona z *długości fal Bożej miłości. Tak, jak kocha Ojciec, tak też powinni kochać i synowie. Jak On jest miłosierny, tak też i my jesteśmy wezwani, by być miłosierni: jedni wobec drugich*⁴⁰.

Warunkiem i jednocześnie pomocą do życia w klimacie Bożego miłosierdzia jest Boże słowo. Ono bowiem jest nieodzownym źródłem zrozumienia woli Boga. To dokonuje się w ciszy medytacji nad słowem natchnionym. Kontemplacja miłosierdzia Bożego i przyjęcie go tworzy nowy styl życia⁴¹. Realizacja życia miłosiernego przez chrześcijanina wynika z faktu, iż on pierwszy go otrzymał od Boga. Dlatego *mamy być szczodrzy dla wszystkich, wiedząc, że również Bóg wielkodusznie udziela nam swojej dobroci*⁴².

Codziennym wyrazem i znakiem życia Bożym miłosierdziem jest pełnienie uczynków miłosierdzia względem ciała i ducha. Taka praktyka jest wyrazem kierowania się w życiu logiką Ewangelii i jednocześnie pozwala coraz głębiej rozumieć jej istotę⁴³. Dzięki temu uczniowie Chrystusa z nadzieją przyjmują pouczenie św. Jana od Krzyża, że *pod wieczór życia będą cię sądzić z miłości*⁴⁴.

Zakończenie

Nauczanie papieża Franciszka o Bożym miłosierdziu jest integralne z całościowym nauczaniem Kościoła o tym przymiocie Stwórcy. Franciszek chciał „rewolucję miłosierdzia” zrealizować przypominając fundamentalne prawdy dotyczące miłosiernej miłości Boga. Ta miłość jest odpowiedzią na grzech człowieka. Grzesznik doświadcza Bożego miłosierdzia w sakramencie pokuty. Ten dar jest łaską. Jest on udzielany jako owoc zbawczej śmierci wcielonego Syna Bożego. Chrystus umarł i zmartwychwstał, aby całemu światu objawić miłosierne oblicze Ojca. Człowiek doświadczający Bożego miłosierdzia jest zaproszony, nawet zobowiązany, by tym darem obdarzać swoich bliźnich. Życie miłosierdziem winno być jego codziennością.

---

³⁹ P. Gołubców, dz. cyt., s. 53.

⁴⁰ MV 9.

⁴¹ Tamże, 13.

⁴² MV 14.

⁴³ Zob. KKK 2447 – 2449.

⁴⁴ MV 15.

Summary

Divine Mercy in the Life of a Christian in Light on Bull Misericordiae vultus of Pope Francis

The author of the article presents the role of divine mercy in the Christian life. The purpose of the paper is to present the teaching of Pope Francis on this truth of faith. The author points at the importance of select aspects of mercy in the Catholic Church. The article makes reference to the recently completed Jubilee Year of Mercy. It argues that Pope Francis' teaching on divine mercy is a continuation of the whole teaching of the Church on this element of the Catholic faith .

Bibliografia

Benedykt XVI. (2005). Encyklika *Deus caritas est*, Poznań: Księgarnia Św. Wojciecha .

Cambier, J., Leon-Dufour, X. (1973). Miłosierdzie, W: X. Leon-Dufour (red.), Słownik teologii biblijnej (s. 478 – 483). Poznań-Warszawa: Pallottinum.

Ciereszko, H. (2008). Tajemnica Miłosierdzia Bożego w Piśmie Świętym oraz w nauce i życiu Kościoła, Pobrano z: http://www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TS/milosierdzie_w_ps.html, Dnia (2017, 01, 03).

Franciszek. (2013). Encyklika *Lumen fidei*, Kraków: Wydawnictwo M.

Franciszek. (2015). Bulla *Misericordiae vultus*, Poznań: Pallottinum.

Franciszek. (2016). *Miłosierdzie to imię Boga*, Kraków: Wydawnictwo ZNAK.

Franciszek. (2017). List Apostolski *Misericordia et Misera*, Pobrano z: <http://episkopat.pl/list-apostolski-misericordia-et-misera-pelny-tekst/>, Dnia (2017, 01, 03).

Gołubców, P. (2016). Miłosierdzie w słowie. W: P. Gołubców (red.), *Miłosierdzie w codzienności* (39 – 66). Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej.

Jan Paweł II. (1980). Encyklika *Dives in misericordia*, Poznań: Pallottinum.

Kasjaniuk, E. (2008). Miłosierdzie Boże. W: S. Wilk, E. Ziemann, R. Sawa (red.), *Encyklopedia Katolicka* (1106 – 1112). Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.

Kasper, W. (2015). *Papież Franciszek. Rewolucja czułości i miłości*, Warszawa: Biblioteka Więzi.

Katechizm Kościoła Katolickiego. (2002). Poznań: Pallottinum.

Kiciński, J. (2016). Miłosierdzie, które objawia się w czynie. W: P. Gołubców (red.), *Miłosierdzie w codzienności* (11 – 36). Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej.

Machniak, J. Miłość miłosierna w nauczaniu Jana Pawła II i Benedykta XVI, Pobrano z: <http://www.janmachniak.pl/index.php/publikacje-2/61-mio-miosierna-w-nauczaniu-jana-pawa-ii-i-benedykta-xvi>, Dnia (2017, 01, 03).

Napiórkowski, A., Warchoł P. (2016). *Kościół Miłosierdzia*, Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów.

Woroniecki, J. (2001). *Tajemnica miłosierdzia Bożego*, Lublin: Instytut Edukacji Narodowej.

Wójtowicz, M. (2012). *Miłosierdzie ostatnim słowem Boga*, Kraków: Wydawnictwo WAM.

Zatorski, W. (2011). *Boże miłosierdzie*, Tyniec: Wydawnictwo Benedyktynów Tyniec.